מטעמי תורת חיים

פרשת ויקרא – סוד קיומו של המלח בעולם

התורה מצווה למלוח את כל הקרבנות קודם שיעלו על המזבח שנאמר "וְכָל קָרְבַּן מִנְחָתְךָ **בַּמֶּלַח תִּמְלָח** וְלֹא תַשְׁבִּית **מֶלַח** בְּרִית אֱלֹקֶיךָ מֵעַל מִנְחָתֶךָ עַל כָּל קָרְבָּנְךָ תַּקְרִיב **מֶלַח**" (ויקרא ב, יג). ונרמז דבר זה גם בפסוק "צַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם **אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי** לְאִשַׁי רֵיחַ נִיחֹחִי תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ" (במדבר כח, ב), "אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי" – שהתיבה "אֶת" באה לרבות המלח (פירושי סידור התפילה למחבר 'הרוקח' חלק יא פרשת התמיד ד"ה ואמרת ואמרת), וכן "**לַחְמִי**" הוא אותיות '**מלחי**' להורות שהמלח מקיים את הקרבן ('פענח רזא' לר' יצחק בן יהודה הלוי פרשת פנחס ד"ה את קרבני לחמי). **ולכתחילה היה צריך לתת 'מלח סדומית' שהוא מלח חריף, אשר גם אחרי מליחתו אינו נח מרתיחתו** ('אוצר החיים' לר' ליצחק יהודה ספרין מקומרנא מצוה קכ ד"ה מדיני המצוה). **והוא מלח שנעשה בגזרת ה' מארץ סדום אשר הפך ה' באפו ובחמתו**, ואינו מעשה אדם ולא בא מימי הים אלא מאדמה שרופה בגופרית ואש מן השמים ("מלט נפשו' לר' אברהם חמוי סימן יב ד"ה 'מלח סדומית' בשם הרמב"ם).

ויש להתבונן, מהו ענייננו ומהותו של המלח בעולם? ומדוע ישראל הצטוו להוסיף אותו לקרבנות שהיו מקריבים בבית המקדש?

יש במלח כוח המקיים והמשמר כמו מעלת הקרבנות במקדש

המלח הוא דבר שמתקיים לעולם (עפ"י רש"י במדבר יח, יט), **בעוד שאינו נחסר כלום** ('יומהר אברהם' לר' אברהם פאלאג'י מערכת המ"ם אות תקמד) **ולא מסריח** (עפ"י רש"י במדבר יח, יט). **וכאשר מולחים בו את הבשר, יש בידו לקיים ולהעמיד את הבשר לזמן מרובה** ('רבינו בחיי' ויקרא ג, יג ד"ה ומטעם זה אמר), **כי בכוחו לשמר כל דבר** ('מאירת עינים' פרשת וירא ד"ה ותהי נציב מלח) **ולקיים אותו** ('רבינו אפרים על התורה' פרשת ויקרא ב, יג) **כך שלא יתעפש** ('צרור המור' לר' אברהם סבע חמיו של ר' יוסף קארו פרשת צו ד"ה ומזה הטעם בעצמו). לכן התורה נקראת 'ברית מלח' כיון שהיא קיימת לעולם, ועוד משום שהתורה נותנת 'טעם' לכהנים ללוים לישראלים למלכים ולבית המקדש ('צרור המור' פרשת כי תשא ד"ה אחר כך ציוה שיעשו. ראה 'שלי"ה הקדוש' לר' ישעיה הלוי הורוביץ מסכת חולין נר מצוה ד"ה מלאכת שמים), וזה דומה למלח שהרי לא אוכלים פת או תבשיל בלעדיו שנאמר "הֲיֵאָכֵל תָּפֵל מִבְּלִי מֶלַח" (איוב ו, ו) ('מקור חיים' לר' שמואל ויטאל דרוש ב' למשמרת ר"ח טבת דף נז ע"ב ד"ה ידוע הוא).

וכן מלכותו של דוד נקראת "בְּרִית מֶלַח" לפי שהיא מלכות עולמית לו ולבניו אחריו כפי שנאמר "הֲלֹא לָכֶם לָדַעַת כִּי יְהוָ"ה אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל נָתַן מַמְלָכָה לְדָוִיד עַל יִשְׂרָאֵל לְעוֹלָם לוֹ וּלְבָנָיו **בְּרִית מֶלַח**" ('דברי הימים ב' יג, ה) ('זכר דוד' לר' דוד זכות ממודינא מאמר א פרק י' דף כו ד"ה יתפאר השומע, עפ"י הרמב"ן ויקרא ג, יג ד"ה ומפני שאמר) כי זרעו יהיה קיים לעולם ('מדרש תנחומא' פרשת לך לך אות כ). **וכן נאמר "בְּרִית מֶלַח" בתרומות הקדשים** בפסוק "כֹּל תְּרוּמֹת הַקֳּדָשִׁים אֲשֶׁר יָרִימוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַיהוָ"ה נָתַתִּי לְךָ וּלְבָנֶיךָ וְלִבְנֹתֶיךָ אִתְּךָ לְחָק עוֹלָם **בְּרִית מֶלַח עוֹלָם** הִוא לְפָנַי יְהוָ"ה לְךָ וּלְזַרְעֲךָ אִתָּךְ" (במדבר יח, יט), כי זרעם של **הכהנים** יהיה קיים **לעולם** ('מדרש תנחומא' פרשת לך לך אות כ). וניתנו להם תרומות הקדשים **לעולם** ('יתרגום יונתן' במדבר יח, יט). **ועוד על מנת ללמד שכמו שהמלח קיים ונותן קיום לאחרים כך גם כהונת אהרן קיימת ומקיימת את האחרים**, שהרי הכהנים הם 'כלי כפרה' לישראל ועל ידם סליחתם ('צרור המור' לר' אברהם סבע פרשת קרח ד"ה ופירש כל).

מטעם זה ה' ציוה לתת מלח בכל הקרבנות שנאמר "וְכָל קָרְבַּן מִנְחָתְךָ בַּמֶּלַח תִּמְלָח וְלֹא תַשְׁבִּית מֶלַח בְּרִית אֱלֹקֶיךָ מֵעַל מִנְחָתֶךָ עַל כָּל קָרְבָּנְךָ תַּקְרִיב מֶלַח" (ויקרא ב, יג) ('צרור המור' לר' אברהם סבע פרשת צו ד"ה ומזה הטעם בעצמו), **ובלעדי המלח אין הקרבנות כשרים** ('מקור חיים' לר' שמואל ויטאל דרוש ב' למשמרת ר"ח טבת דף נז ע"ב ד"ה ידוע הוא). **וזה כדי ללמד שכשם שהמלח מקיים כל דבר ומציל אותו מן ההפסד, כך גם על ידי מעשה הקרבן ינצל האדם מן ההפסד ותישמר נפשו ותישאר קיימת לעד** ('אוצר החיים' לר' יצחק איזיק מקומרנא מצוה קכ ד"ה מדיני המצוה), **שהרי הקרבן מעמיד את האדם ומכפר עליו** ('צרור המור' פרשת צו ד"ה ומזה הטעם). ומכאן היה מנהג לכמה נשים לשים איזה גרגיר מלח על גבי התינוק בשעה שמוליכים אותו לברית המילה, כי הנימול נחשב כמו קרבן ונאמר "וְכָל קָרְבַּן מִנְחָתְךָ בַּמֶּלַח תִּמְלָח" (ויקרא ב, יג). ורמז לכך בתיבה 'מלח' שהיא צירוף '**מל-ח**' לרמוז על **הנימול** ביום **השמיני** שנאמר "וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בְּשַׂר עָרְלָתוֹ" (ויקרא יב, ג) ('זכר דוד' לר' דוד זכות ממודינא מאמר א פרק סו דף קעב ד"ה ויש נשים שנוהגות).

חדש! בשעה טובה ומוצלחת יצא לאור **הספר השני** של "מטעמי תורת חיים"

הספר הנפלא עם אותיות מאירות עיניים **ומפתח ערכים מפורט מאוד**, מכיל כחמישים מאמרים בסגנון העלונים, **בנושאים מרתקים על כל חמשה חומשי תורה**, ועם הסכמות של גדולי ישראל.
ניתן לברר פרטים נוספים על הספר ורכישתו
במוקד הטלפוני 052-718-3300
נקודות הפצה בערים: תל אביב, חולון, אשדוד, פתח תקוה, צפת, בני ברק, ביתר עלית, נתניה, ראש העין, קרית גת, באר שבע, מעלה אדומים.
ירושלים בשכונות: בית וגן, גבעת מרדכי, הר נוף, הר חומה, נווה יעקב, קרית משה, פסגת זאב, רמות, ובגאולה בחנות "ספרי מאה שערים".
ניתן להשיג בעוד מקומות ובאמצעות שליחות עד הבית.

ים המלח נוצר בעקבות מדת הדין הקשה ששלטה בו בשעת מלחמת המלכים

בשעה שהקב"ה ברא את העולם, כל מימי האוקיינוסים ומימי התהומות היו מתוקים וטובים בטעמם. וכאשר ציוה שהמים יקוו לימים כפי שנאמר "וַיִּאמֶר אֱלֹקִים יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מָקוֹם אֶחָד וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה וַיְהִי כֵן" (בראשית א, ט) היו שם 'הרי מלח' ו'ארץ מלח' לרוב, ונגזר אז על המלח להתמוגג מפני המים. **באותה העת נעשו כל המים שבימים מלוחים** (פירוש על ספר היצירה לר' אלעזר מגרמייזא פרק ב' ד"ה המליך אות מ) **ומרים** (ראה זוהר פרשת נשא דף קכה ע"א ד"ה מי המרים). **ומליחות זו רמזה ל'מדת הדין'** ('רקנאטי' לר' מנחם רקנאטי פרשת ויקרא ד"ה וכל קרבן מנחתך, עפ"י 'טעמי המצוות' לר' מנחם רקנאטי מצוות עשה ד"ה מצוה למלוח הקרבנות), **כי בכל מלח יש מרירות ודין** ('שער המצוות' להאר"י ז"ל פרשת עקב ד"ה כוונת הבציעה והמלח) **ומחמת הדינים שבו הוא מלוח** ('נגיד ומצוה' לר' יעקב צמח כוונת הנטילה עצמה ד"ה מורי ז"ל הזהירנו מאוד), **כמו הדמעות של האדם שהן בחינת דין ולכן הן מלוחות** ('זהרי חמה' לרבי אברהם גלאנטי על זוהר פרשת שמות דף יט ע"ב). ומטעם זה אמרו רבותינו שאדם לא יאכל מלח על ידי שיטביל בו את האגודל (ראה שו"ע או"ח סימן קעט אות ה), כי המלח מורה על הדין ואילו **האגודל** רומז על **גידול** בנים, וחלילה יכול לאבדם אם מזכיר באכילתו את 'הדין' ('חיי אברהם' על טעמי המצוות לר' אברהם כלפון סעיף קנה בשם ספר 'באר עשק') (להרחבה בענין הדמעות ראה אחד ממאמרינו לפרשת ויצא – 'כוחן העצום של הדמעות').

הים הנקרא 'ים המלח' לא היה בתחילתו ים אלא עמק שבו עמדה העיר סדום (ביאור הרד"ל על פרקי דרבי אליעזר פרק כה ד"ה ונעשית נציב מלח), **והיה נקרא "עֵמֶק הַשִּׂדִּים"** (בראשית יד, ג) **על שהיה מקום חשוב ומסוכך באילנות** ('נזר הקודש' לר' יחיאל מיכל מגלוגא על בראשית רבה מב, ט ד"ה שלש שמות) אשר היה מאכיל ומניק את בני האדם, כמו **שָׂשָׂדַיִם** מניקות את התינוק ('מדרש תנחומא' פרשת לך לך סוף אות ח). **וגם נקרא המקום על שם 'ה'שדים' והמזיקים שהיו יושבים בו**. וכשם שה'שדים' הם אלו המגרים את הקטטות בכל מקום, כך הם היו אלו שגירו את המלחמה בין המלכים בימי אברהם אבינו, במקום דירתן שהוא "עֵמֶק הַשִּׂדִּים" כפי שנאמר "וַיֵּצֵא מֶלֶךְ סְדֹם וּמֶלֶךְ עֲמֹרָה וּמֶלֶךְ אַדְמָה וּמֶלֶךְ צְבוֹיִם וּמֶלֶךְ בֶּלַע הִוא צֹעַר וַיַּעַרְכוּ אִתָּם מִלְחָמָה **בְּעֵמֶק הַשִּׂדִּים** : אֵת כְּדָרְלָעֹמֶר מֶלֶךְ עֵילָם וְתִדְעָל מֶלֶךְ גּוֹיִם וְאַמְרָפֶל מֶלֶךְ שִׁנְעָר וְאַרְיוֹךְ מֶלֶךְ אֶלָסָר אַרְבָּעָה מְלָכִים אֶת הַחֲמִשָּׁה : **וְעֵמֶק הַשִּׂדִּים** בְּאֵרֹת בְּאֵרֹת חֵמָר וַיָּנֻסוּ מֶלֶךְ סְדֹם וַעֲמֹרָה וַיִּפְּלוּ שָׁמָּה וְהַנִּשְׁאָרִים הֶרָה נָסוּ" (בראשית יד, ח-י) (הרמ"ד וואלי שהיה תלמיד חבר להרמח"ל פרשת לך לך פרק יד על הפסוק 'כל אלה חברו אל עמק השדים הוא ים המלח').

"עֵמֶק הַשִּׂדִּים" (בראשית יד, ג) **היה בתחילה פורה ומניב אך נעשה לעמק של מים מלוחים, וזה בעוונותיהם** ('מדרש תנחומא' פרשת לך לך סוף אות ח) **של המלכים אשר נלחמו בעמק וגרמו להמלחתו של הים** שנאמר "אֶרֶץ פְּרִי לְמִלְחָה מֵרָעַת יֹשְׁבֵי בָהּ" (תהלים קז, לד), כלומר "מֵרָעַת יֹשְׁבֵי בָהּ" נעשה אותו העמק "לְמִלְחָה" שהם המים המלוחים (עפ"י 'מדרש תנחומא' פרשת לך לך אות ח, 'רבינו בחיי' בראשית יד, י ד"ה ובמדרש). **מקום המלחמה הפך להיות ים שכולו מלח על מנת לרמוז אל הדין הקשה שהיה שולט בו מאחר ונעשתה שם המלחמה הראשונה בעולם** (הרמ"ד וואלי פרשת לך לך פרק יד על הפסוק 'כל אלה חברו אל עמק השדים הוא ים המלח'). **זה הטעם כי אף שחוצבים מלח מכל הַיַּמִּים שבעולם הרי שדווקא הים הזה הוא הנקרא על שם המלח** שנאמר "כָּל אֵלֶּה חָבְרוּ אֶל עֵמֶק הַשִּׂדִּים הוּא **יָם הַמֶּלַח**" (בראשית יד, ג), וזה מחמת **הדין הקשה** שהיה בו (הרמ"ד וואלי פרשת לך לך פרק יד על הפסוק 'כל אלה חברו אל עמק השדים הוא ים המלח'). אך לעתיד לבוא הקב"ה יחזיר את "עֵמֶק הַשִּׂדִּים" לקדמותו כתיקונו, וכפי שהיה לפני המלחתו (עפ"י 'נזר הקודש' לר' יחיאל מיכל מגלוגא על 'בראשית רבה' מב, ט ד"ה שלש שמות).

הדין המועט יפה לקיים את העולם, אבל הדין המרובה מחריבו (הרמ"ד וואלי פרשת לך לך פרק יד על הפסוק 'כל אלה חברו אל עמק השדים הוא ים המלח'). **וכך הוא גם המלח שמיעוטו יפה, אך ריבויו קשה** ('פרדס רימונים' להרמ"ק שער ערכי הכינויים פרק ו ערך 'ים') **עד שאין אדם יכול לסובלו** (הרמ"ד וואלי פרשת לך לך יד על הפסוק 'כל אלה חברו אל עמק השדים הוא ים המלח'). לכן אם ישימו מעט מלח במאכל הוא ייתן טעם ('אוצר החיים' לר' יצחק איזיק מקאמרנא מצוה קכ למלוח כל הקרבנות ד"ה 'ושורש המצות' בשם הרמב"ן) ויטעים את המאכל התפל, אך אם ישימו הרבה מלח הוא יקדיח את התבשיל (עפ"י 'פרדס רימונים' שער ערכי הכינויים פרק ו ערך 'ים'). **וכן הוא בזריעת מלח רב על הארץ, שגורם להכרית את האדמה עד שלא יעלה בה כל עשב והיא נעשית שממה,** כפי שנאמר "אֶרֶץ **מְלֵחָה** וְלֹא תֵשֵׁב" (ירמיה יז, ו) וכן שנאמר "גָּפְרִית **וָמֶלַח** שְׂרֵפָה כָל אַרְצָהּ **לֹא תִזָּרַע וְלֹא תַצְמִחַ** וְלֹא יַעֲלֶה בָהּ כָּל עֵשֶׂב" (דברים כט, כב) ('מאירת עינים' לתלמיד הרמב"ן פרשת ויראו ד"ה ותהי נציב מלח). ועוד ניכר הדבר בכל ים ואוקיינוס, שכולם הם מלוחים ואף על פי כן חיים שם דגים, **אך ים המלח שהוא מלוח ביותר לא חיים שם דגים**.

אשתו של לוט נקראה בשם 'מלח' בגלל מעשיה הרעים

שמה של אשת לוט היה עִירִית ('הרוקח' על התורה פרשת ויראו יט, כו), ונרמזה בפסוק "וַתַּבֵּט אִשְׁתּוֹ מֵאַחֲרָיו וַתְּהִי נְצִיב מָלַח" (בראשית יט, כו) כאשר התיבה "אִשְׁתּוֹ" עולה בגמטריא **'היא עירית'** עם הכולל ('בעל הטורים' בראשית יט, כו). **אשת לוט היתה נקראת גם בשם 'מלח'** כי כאשר היו באים עניים לביתה לבקש ממנה **לחם**, והיא היתה נותנת להם **מלח** למרות שהיה בידה לתת להם צדקה. **על כן העניים היו מתפללים עליה לרעה ומבקשים מה' 'יתברך שיעשה אותה 'תל מלח'**. ואז היא היתה שומעת ועונה **'אמן!'** כי חשבה שתפילתם לטובה עליה ('ילקוט ראובני' פרשת ויראו ד"ה ותבט אשתו בשם 'מדרש פליאה', 'מדרש תלפיות' ענף אשה ד"ה 'שמה של אשת לוט' בשם 'מדרש פליאה') היות שהמלח נעשה מהמים ומהעפר שהם שני יסודות גופניים ממשיים בשונה מיסוד הרוח והאש, והיא רצתה שכך גם תהיה מציאותה לאורך ימים בעולם הגשמי הזה, ולהיות נראית לעין כמו האנשים החיים העומדים בעולם. וזה בשונה מהמתים שנאבד גולמם וממשיותם בהיותם חוזרים להיות 'אַיִן' ('מדרש תלפיות' ענף אשה ד"ה 'אמנם כיון שהמים והעפר').

ומעשה היה באותה העת בשתי נערות מסדום ('בראשית רבה' מט, ו), **שאחת מהן היתה בתו של לוט** (עפ"י 'מדרש תלפיות' ענף אשת לוט ד"ה 'זוהר פ' ויראו' מהזוהר), **אשר ירדו לשתות ולמלא מים בכדיהן** ('בראשית רבה' מט, ו). וכשהנערה שהיתה בתו של לוט (עפ"י 'מדרש תלפיות' ענף אשת לוט ד"ה 'זוהר פ' ויראו' מהזוהר) ראתה כי פניה של חברתה חוֹלַנְיוֹת, היא שאלה אותה לשלומה. החברה ענתה לה כי נגמרו לה המזונות והיא נוטה למות. כאשר שמעה זאת הנערה היא לקחה את כדה, מילאה אותו בקמח, והחליפה בין הכד שלה לכד של חברתה הרעבה. **אנשי סדום הרגישו בדבר שנעשה, ואז הוציאו החוצה את הנערה שנתנה את הקמח** ('בראשית רבה' מט, ו), **שהיא בתו של לוט** (עפ"י 'מדרש תלפיות' ענף אשת לוט ד"ה 'זוהר פ' ויראו' מהזוהר), **ובעוד שהיא צועקת שרפו אותה**. ועל זה אמר ה' "אֵרְדָה נָּא וְאֶרְאֶה **הַכְּצַעֲקָתָהּ** הַבָּאָה אֵלַי עָשׂוּ כָּלָה וְאִם לֹא אֵדָעָה" (בראשית יח, כא) ('בראשית רבה' מט, ו).

באותו הלילה שבאו המלאכים לביתו של לוט, היתה אשתו פוחדת שמא ייוודע על האורחים ויגידו שגם ידה היתה במעל הזה, ויהרגו אותה כפי שעשו לבתה. **לכן כאשר לוט הביא את האורחים, הוא ואשתו חילקו את הבית לשניים, ולוט הושיב את האורחים בחלקו ולא בחלק של**

אשתו. וזה מה שאמר לוט "רַק לָאֲנָשִׁים הָאֵל אַל תַּעֲשׂוּ דָבָר כִּי עַל כֵּן בָּאוּ **בְּצֵל קֹרָתִי**" (בראשית יט, ח) (׳מדרש תלפיות׳ ענף אשת לוט ד"ה זוהר ׳פ׳ וירא הנערה׳ והלאה). ללוט היה די קמח ובשר ברשותו על מנת לתת לאורחים, ונתן להם. אך לאשתו אמר כי האורחים הביאו עמהם את כל מאכלם והוא מבקש ממנה רק **מלח** שהוא דבר קל המצוי תחת ידה, על מנת לתקן להם את המאכל. **לוט חשב שעל מעט כזה אשתו לא תקפיד ותיתן להם, אך אותה המרשעת הקפידה** (׳יגר הקודש׳ לר׳ יחיאל מיכל מגלוגא על בראשית רבה נ, ח ד"ה מצות גדולה), **ורצתה לפרסם כי אין רצונה באורחים הללו** (׳מדרש תלפיות׳ ענף אשת לוט ד"ה זוהר ׳פ׳ וירא הנערה׳ והלאה), לכן הלכה אל שכנותיה לבקש **מלח** עבור האורחים, על מנת שיידעו עליהם אנשי העיר (׳בראשית רבה׳ נא אות ה, ׳מדרש תלפיות׳ לר׳ אליהו הכהן ענף אשת לוט ד"ה כפי זה אין).

ה׳ הכה את סדום ב׳מבול של מלח׳ ומכה זו נדבקה באשת לוט

הקב"ה המטיר על סדום ועמורה "גָּפְרִית וָאֵשׁ" וגם **מטר** כפי שנאמר "וַיהוָ"ה **הִמְטִיר** עַל סְדֹם וְעַל עֲמֹרָה גָּפְרִית וָאֵשׁ מֵאֵת יְהוָ"ה מִן הַשָּׁמָיִם" (בראשית יט, כד), **ועל ידי הגפרית והאש נהפכו המים שירדו לשריפת מלח** (ביאור הרד"ל׳ לר׳ דוד לוריא על ׳פרקי דרבי אליעזר׳ פרק כה אות עט ד"ה ונעשית נציב מלח). **׳מכת המלח׳** באה עליהם כיון שאנשי סדום היו אומרים שה׳ לא יביא יותר מבול לעולם כפי שהוא נשבע, ועל זה אמר ה׳ ש׳מבול מים׳ הוא לא מביא אבל ׳מבול של מלח׳ הוא כן מביא. וזה נרמז בתיבה **׳מבול׳** שעולה בגמטריא **׳מלח׳** (׳צמח דוד׳ על התורה לר׳ יוסף דוד משאלוניקי מחבר שו"ת ׳בית דוד׳ פרשת וירא ד"ה הכו בסנורים).

המלאך הזהיר את לוט לנוס מהעיר מהר בלי עיכוב ובלי להביט לאחריו, על מנת שלא ידבק בו הענן שהיה מלא גפרית אש ומלח כפי שאמר "וַיֹּאמֶר הִמָּלֵט עַל נַפְשֶׁךָ אַל תַּבֵּיט אַחֲרֶיךָ וְאַל תַּעֲמֹד בְּכָל הַכִּכָּר הָהָרָה הִמָּלֵט פֶּן תִּסָּפֶה" (בראשית יט, יז) (׳צמח דוד׳ פרשת וירא ד"ה הכו בסנורים). **אך למרות האזהרה, אשתו של לוט הסתובבה והביטה על סדום על מנת לראות אם בנותיה הנשואות שנשארו בסדום הולכות אחריה** (׳פרקי דרבי אליעזר׳ לר׳ אליעזר בן הורקנוס סוף פרק כה) **כי נכמרו רחמיה עליהן** (׳שמו אברהם׳ לר׳ אברהם פאלאג׳י מערכת ס ערך סדום דף קסא על הפסוק ׳ותבט אשתו׳), **ואז היא ראתה את הגפרית והמלח שירדו עליהם מן השמים, והמכה הזאת היתה במחשבתה ונדבקה בה**. כי ראיית החוֹלַיִם הנדבקים והמחשבה בהם מזיקה מאוד ויכולה להדביק את המתבונן (׳פרושי רבינו אפרים על התורה׳ מראשוני אשכנז פרשת וירא על הפסוק ׳אל תביט מאחריך׳, ׳רקנאטי׳ על התורה לר׳ מנחם רקנאטי פרשת וירא ד"ה ותבט אשתו מאחריו).

באותה שעה התגלגל על אשת לוט העונש על שלא נתנה מלח לעניים (׳יאבן יקרה׳ על ׳רקנאטי׳ פרשת וירא ד"ה וכבר דברתי בו), **ותפילת העניים שתהפוך ל׳תל מלח׳ נשמעה** (״לקוט ראובני׳ פרשת וירא ד"ה ותבט אשתו בשם ׳מדרש פליאה׳, ׳מדרש תלפיות׳ ענף אשה ד"ה ׳שמה של אשת לוט׳ בשם מדרש פליאה) **והיא הפכה לנציב מלח**. והיה זה מדה כנגד מדה, שהיא לא נתנה **לחם** לעניים ולא **חמל**ה עליהם לכן גם לא **חמל** עליה ה׳ יתברך והפך אותה לנציב מלח שנאמר "וַתַּבֵּט אִשְׁתּוֹ מֵאַחֲרָיו וַתְּהִי נְצִיב מֶלַח" (בראשית יט, כו) (עפ"י ׳רבינו אפרים על התורה׳ פרשת וירא יט, כו) **אשת לוט ירדה ממדרגת אדם למדרגת התחתונה של דומם** (׳יד יהודה׳ על מאמר ׳אם כל חי׳ להרמ"ע מפאנו סימן ו ד"ה אשתו של לוט) **על ידי שהתגלגלה בתוך מלח** (׳נשמת חיים׳ לר׳ מנשה בן ישראל מאמר רביעי פרק השלש עשרה) **כפי שהם גלגולי הדומם, במים או במלח** (עפ"י ׳ספר הליקוטים׳ להארי"ז ל׳ פרשת בראשית ד"ה ויש עלייה אחרת). **נשמתה של אשת לוט לא המשיכה להתגלגל יותר והיא נשארה שם דוממת**. לכן אמרו רבותינו שכל הרואה את **אשתו של לוט** מברך "ברוך דיין האמת" (ראה גמ׳ ברכות דף נד ע"ב) (ספר ׳גלגולי נשמות׳ להרמ"ע מפאנו אות קג, ׳גולל אור׳ לר׳ מאיר ביקייאם מערכת ע ערך עדית), ולא אמרו כל הרואה את ׳נציב המלח׳, כי התכוונו לנשמתה הנמצאת שם (ספר ׳גלגולי נשמות׳ להרמ"ע מפאנו אות קג).

נציב המלח נשאר קיים במשך שנים רבות, וכל אותן השנים היו לוֹחֲכִים אותו שוורים והיה הנציב יורד עד רגליו, ובבוקר צומח מחדש (׳פרקי דרבי אליעזר׳ לר׳ אליעזר בן הורקנוס סוף פרק כה) וחוזר שוב פעם לקדמותו הראשונה (׳גולל אור׳ לר׳ מאיר ביקייאם מערכת ע ערך ׳עדית׳). וכן בכל עת של חידוש הלבנה היה ׳נציב המלח׳ מתרבה, ובהתמעטותה של הלבנה היה מתמעט (פירוש ׳הרוקח׳ פרשת וירא יט, כו ד"ה בפרי דר׳ אליעזר). **ובזה התקיים ׳רצונה׳ של אשת לוט להיות מציאות קיימת בעולם הנראית לעין, שהרי ׳נציב המלח׳ לא היה כלה לעולם וכמה שלקחו מאותו המלח הוא לא החסיר כלום, והיה בבחינת ממשות כמו מים ועפר** (׳מדרש תלפיות׳ לר׳ אליהו הכהן ענף אשה ד"ה ׳והקב"ה עשה גם שניהם׳). אשת לוט באה על עונשה מדה כנגד מדה, לפי שעינה היתה צרה **באורחים** ולא נתנה להם אפילו מלח, לכן כעונש היו באים לה כמה **׳אורחים׳** בכל יום לאכול מגופה (׳פדה את אברהם׳ לר׳ אברהם פאלאג׳י מערכת הצד׳י אות ג ד"ה ומצאתי).

וזה טעם נוסף לכך שהתורה ציותה "עַל כָּל קָרְבָּנְךָ תַּקְרִיב מֶלַח" (ויקרא ב, יג), כתיקון לאשת לוט שהפכה נציב מלח (׳גולל אור׳ לר׳ מאיר ביקייאם מערכת ע ערך עדית מהרמ"ע מפאנו). **והיה צריך נציב המלח של אשת לוט להיות קיים עד היום הזה** (עפ"י ׳פרקי דרבי אליעזר׳ לר׳ אליעזר בן הורקנוס סוף פרק כה ד"ה וראתה אחריה) **כדי שיהיה זכר לנפלאותיו של הקב"ה** (״ילקוט שמעוני׳ לר׳ שמעון הדרשן פרשת בשלח בסוף רמז רנו), **ואף להמשיך להתקיים עד לעת תחיית המתים** (עפ"י ׳תרגום ירושלמי׳ בראשית יט, כו), אלא שכעבור כמה שנים היה בסביבה רעש אדמה ויצא ים המלח מגבולו ושטף כברת ארץ מסביב, **ובתוכו נשטף גם נציב המלח והוא התכסה בתוך הים**. ומאז רעש האדמה ועד היום הוא כבר לא נראה יותר (׳ביאור הרד"ל׳ על ׳פרקי דרבי אליעזר׳ פרק כה אות פ ד"ה עדיין היא עומדת).

קיומו של המלח בשולחן מבטל קטרוגים וטיבול הלחם בו מבטל דינים

שולחנו של אדם נחשב למזבח (׳שפתי כהן על התורה׳ לר׳ מרדכי הכהן פרשת ויקרא ד"ה ועוד דרשו במקום, ׳אור צדיקים׳ לר׳ מאיר פאפירש בחלק ׳דרך סעודה׳ דיני ברכות מחמשה מיני דגן אות יט) **לפי שהוא מכפר עליו** (׳פענח רזא׳ לר׳ יצחק בן יהודה הלוי פרשת פנחס ד"ה את קרבני לחמי) **והאכילה דומה לקרבן** (הרמ"א על שו"ע סימן קסז, ה, ׳אור צדיקים׳ לר׳ מאיר פאפירש בחלק ׳דרך סעודה׳ דיני ברכות מחמשה מיני דגן אות יט, ׳מזמור לאסף׳ לר׳ ששון בן מרדכי שינדוך דיני הבציעה של המוציא ד"ה לא יבצע עד שיביאו), **לכן יש מצוה להביא מלח על השולחן** (׳אור צדיקים׳ בחלק ׳דרך סעודה׳ דיני ברכות מחמשה מיני דגן אות יט) **עוד לפני שבוצעים על הלחם** (הרמ"א על שו"ע סימן קסז, ה, ׳מקור חכמה׳ לר׳ יהודה לייב פוחוביצ׳ר הלכות הסעודה סימן קסז, ב, ׳כף החיים׳ לר׳ חיים פאלאג׳י סימן כג ׳מות החול׳, ח, ׳מזמור לאסף׳ דיני הבציעה של המוציא ד"ה לא יבצע עד שיביאו), **ושיהיה מונח עד אחרי ברכת המזון** (׳בן איש חי׳ שנה א׳ פרשת אמור אות י), **שהנחתו שם הוא כמו המלח ששמו על המזבח במקדש.** ורמז לכך שנאמר "עַל כָּל קָרְבָּנְךָ תַּקְרִיב מֶלַח" (ויקרא ב, יג) (׳מקור חכמה׳ לר׳ יהודה לייב פוחוביצ׳ר הלכות הסעודה סימן קסז, ב, ׳שפתי כהן על התורה׳ פרשת ויקרא ד"ה ועוד דרשו במקום) כלומר שלא נאמר ׳קרבן׳ אלא "קָרְבָּנְךָ", **ללמד שיש לשים מלח גם על שולחנו של האדם** (׳שפתי כהן על התורה׳ לר׳ מרדכי הכהן פרשת ויקרא ד"ה ועוד דרשו במקום), **וכפי שהיה האר"י ז"ל מזהיר בזה מאוד** (׳נגיד ומצוה׳ לר׳ יעקב צמח בחלק כוונת הנטילה עצמה ד"ה מורי ז"ל הזהירנו מאד). ועל ידי הטבלת הלחם במלח, מגרש האדם את ה׳קליפות׳ מהשולחן (׳דבר המלך׳ על המצוות לר׳ אברהם מבראד חלק א שער ב פרק קטו ד"ה הוא שציונו).

צריך ליזהר להביא מלח על השולחן בכל סעודה, גם על מנת שלא יקטרג השטן (אור צדיקים' לר' מאיר פאפירש בחלק ספר מוסר אות עב). **כי בשעה שישראל ממתינים זה לזה עד שיטלו את ידיהם לסעודה הם נמצאים בלי מצוות והשטן מקטרג עליהם, ואז 'ברית מלח' שבשולחן הוא זה שמגן עליהם** ('תוספות' גמ' ברכות דף מ ע"א ד"ה הבא, 'סגולות ישראל' לר' שבתי איש ליפשיץ מערכת מ אות לה בשם הב"י ממדרש, 'זרע שמשון' נחמני פרשת וירא דף כא ע"א טור ב ד"ה 'פסוק ותהי נציב מלח' בשם המדרש), **לפי שזה כוח המלח להכרית ולהשבית את כל 'הקליפות' עד שיהיו ל"אֶרֶץ מְלֵחָה"** ('ירמיה יז, ו) ('אוצר החיים' לר' יצחק אייזיק ספרין מקאמרנא מצוה קכ למלוח כל הקרבנות ד"ה 'ושורש המצות'). **וזה הטעם שלוט ביקש מאשתו "תני מעט מלח לאורחים" כי הוא האמין לדברי המלאכים והיה יודע שהפורענות ממשמשת לבוא, על כן רצה להביא מלח לשולחן שיגן עליהם. ועל כך ענתה אשתו "אף המנהג הרע הזה אתה בא להנהיג במקום הזה?!"** וכוונתה שאין לדאוג מן הפורענות בעיר סדום כי היא מושפעת ברוב טובה, ואדרבא הנחת המלח היא פתיחת פה לשטן ('זרע שמשון' לר' שמשון נחמני פרשת וירא דף כא ע"א טור ב ד"ה פסוק ותהי נציב מלח).

נוהגים לטבול את פרוסת 'המוציא' במלח ('פענח רזא' פרשת פנחס ד"ה את קרבני לחמי) **שלוש פעמים** ('ספר זכירה' לר' זכריה סימנר דף כא ע"א ענין נטילת ידים וסעודה ד"ה סגולה כתבו המקבלים) **לפי שהקרבן נקרא 'לחם'** כפי שנאמר "אֶת קָרְבָּנִי **לַחְמִי** לְאִשַּׁי רֵיחַ נִיחֹחִי" (במדבר כח, ב) ('פירושי סידור התפילה' לרוקח חלק א' פרשת התמיד ד"ה ואמרת ואמרת) וכן שנאמר על חלקי הקרבן "וְהִקְטִירָם הַמִּזְבֵּחָה **לֶחֶם** אִשֶּׁה לְרֵיחַ נִיחֹחַ כָּל חֵלֶב לַיהוָ"ה" (ויקרא ג, טז) (רש"י במדבר כח, ב), **ומכוונים בהטבלה כי 'לחם' ו'מלח' הם אותן האותיות רק שהלחם הוא כנגד 'החסדים' ואילו המלח הוא כנגד 'הגבורות' ובטיבול הזה ממתקים את הגבורות** על ידי החסדים ('שער המצות' להאר"י ז"ל פרשת עקב ד"ה 'כונת הבציעה והמלח' ע"י"ש. ראה 'ספר הליקוטים' להאר"י ז"ל תהלים סימן לו ד"ה ודע כי כל מה שנאמר). **ואם האדם לא מביא מלח לשולחן הוא לא יכול למתק את הדין כי אינו מטביל, ולא מקיים את הסגולה הנפלאה להפוך את הדין לרחמים** ('מזמור לאסף' לר' ששון בן מרדכי שינדוך דיני הבציעה של המוציא ד"ה לא יבצע עד שיביאו) **ולסלק על ידי כן את 'הקליפות' מהשולחן** ('עפי"י 'אור צדיקים' סימן כג אות יז).

סגולת המלח להגן מפני הפורענויות ולהרחיק המקטרגים והמשטינים

המלח מגן מפני הפורענויות ('אור צדיקים' בחלק 'דרך סעודה' דיני ברכות מחמשה מיני דגן אות יט, 'מקור חכמה' לר' יהודה לייב פוחוביצ'ר הלכות הסעודה סימן קסז, ב, 'זרע שמשון' לר' שמשון נחמני פרשת וירא דף כא טור א ד"ה וטעם הפיכת ההרים, 'כף החיים' לר' חיים פאלאג'י סימן כג ימות החול, ח, 'בן איש חי' שנה א' פרשת אמור אות י) **לכן היו שמים מלח סדומית עם סמני הקטורת** כפי שנאמר "וְעָשִׂיתָ אֹתָהּ קְטֹרֶת רֹקַח מַעֲשֵׂה רוֹקֵחַ **מְמֻלָּח** טָהוֹר קֹדֶשׁ" (שמות ל, לה) (ראה גמ' כריתות דף ו ע"א, רמב"ן שמות ל, לה), **כי גם הקטורת מסלקת חרון אף מהעולם** שנאמר "יָשִׂימוּ קְטוֹרָה **בְּאַפֶּךָ**" (דברים לג, י) ('שפתי כהן' על התורה' פרשת שמיני ד"ה ולקח מלא המחתה). **והטעם ש'מלח סדומית' מסוגל גם לסמא** את העיניים (ראה גמ' עירובין דף יז ע"ב בשם רב חייא בר אשי, גמ' חולין דף קה ע"ב בשם ר' יהודה בריה דרבי חייא) **הוא משום שהפורענות הראשונה אשר באה על אנשי סדום בשעה שהמלח לא הגן עליהם היתה מכת** "**הַסַּנְוֵרִים**" כפי שנאמר "וְאֶת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר פֶּתַח הַבַּיִת הִכּוּ **בַּסַּנְוֵרִים** מִקָּטֹן וְעַד גָּדוֹל וַיִּלְאוּ לִמְצֹא הַפָּתַח" (בראשית יט, יא) (זרע שמשון' פרשת וירא דף כא טור א ד"ה וטעם הפיכת ההרים).

ויש מנהג בעת בדיקת החמץ שמוליכים עם הבודק קערה עם מעט מלח, משום שהשטן והפמליא שלו מתקנאים הרבה במצות בדיקת החמץ, ועל ידי שמוליכים מלח עם הבודק דוחים את המשטינים והמקטרגים, בדומה למלח ששמים על השולחן. וגם המלח הוא סימן טוב שיזכו לשנים רבות לחפש את החמץ בכל שנה ושנה, כי המלח הוא סימן לקיום שעליו נאמר "בְּרִית מֶלַח" (דברי הימים ב' פרק יג, ה) ('בן איש חי' הלכות שנה א' פרשת צו אות ו). **ועוד מקובלת מהרמב"ן** ('ספר זכירה' לר' זכריה סימנר בחלק 'ענין תפילת הדרך' ד"ה קבלה מהרמב"ן) **סגולה לשמירה בדרך, שכשיוצא האדם ייקח מעט מלח** ('דבק מאחז' לר' אברהם חמוי מערכת ד, ז) **ויאמר עליו שבע פעמים** את המזמור "שִׁיר הַמַּעֲלוֹת הַבֹּטְחִים בַּיהוָ"ה כְּהַר צִיּוֹן לֹא יִמּוֹט לְעוֹלָם יֵשֵׁב: יְרוּשָׁלַם הָרִים סָבִיב לָהּ וַיהוָ"ה סָבִיב לְעַמּוֹ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם: כִּי לֹא יָנוּחַ שֵׁבֶט הָרֶשַׁע עַל גּוֹרָל הַצַּדִּיקִים לְמַעַן לֹא יִשְׁלְחוּ הַצַּדִּיקִים בְּעַוְלָתָה יְדֵיהֶם: הֵיטִיבָה יְהוָ"ה לַטּוֹבִים וְלִישָׁרִים בְּלִבּוֹתָם: וְהַמַּטִּים עַקַלְקַלּוֹתָם יוֹלִיכֵם יְהוָ"ה אֶת פֹּעֲלֵי הָאָוֶן שָׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל" (תהלים קכה, א-ה), **ואחר כך ישליך את המלח לפני האויב או ביניהם וינצל** ('ספר זכירה' לר' זכריה סימנר בחלק 'ענין תפילת הדרך' ד"ה קבלה מהרמב"ן), **ודבר זה בדוק ומנוסה** ('דבק מאחז' לר' אברהם חמוי מערכת ד, ז).

ועוד סגולה נפלאה ('דבק מאחז' מערכת י' אות טז ד"ה ימי העומר) **וסוד גדול** ('קונטרס היחיאלי' לר' יצחק אלפייה בית השם 'סדר העומר' ד"ה סגולה וסוד גדול) **לקחת בלילה הראשון של ספירת העומר מעט מלח בידו,** ולקרוא עליו את מזמורי התהלים קכב, קלא, קלג. אחר כך לקרוא את 'פרשת העומר' המופיעה בסידורים לפני סדר ספירת העומר. ואז לומר תפילה זו: "יהי רצון מלפניך ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו, בזכות ספירת העומר אשר ציויתנו בתורתך ובזכות שמותיך הקדושים והטהורים היוצאים מהמזמורים האלו היוצאים מראשי תיבות וסופי תיבות, ובזכות אבותינו הקדושים והטהורים אברהם יצחק ויעקב, **שיהיה זה המלח לי לשמי פלוני בן פלוני ולכל מי שיישא המלח הזה עליו, יהיה לו למגן וצינה מִמֶּנּוּ וממגפה ומעין הרע ומכל דבר רע,** אמן כן יהי רצון". ואז יברך ויספור את העומר בזמן שהמלח בידו. ובכל ימי ספירת העומר יברך ויספור עם המלח בידו, ויזהר שלא ישים את המלח על הארץ. **ואז המלח הזה יהיה מסוגל הרבה מאוד לעין הרע ויועיל כמו קמיע מומחה** ('דבק מאחז' לר' אברהם חמוי מערכת י' אות טז ד"ה ימי העומר, 'קונטרס היחיאלי' בית השם 'סדר העומר' ד"ה סגולה וסוד גדול, 'סגולות ישראל' לר' שבתי איש ליפשיץ מערכת ס אות ל בשם ספר בית הבחירה), כן יהי רצון.

מבקשים שתסייעו לנו בעלויות הדפסת העלונים על ידי תרומה בהעברה לחשבון בנק:
בנק הדואר מספר 09 | סניף 001 | מספר חשבון 30608503 | שם החשבון חיים לנגר

ניתן לקבל את העלון במייל **alon.torat.haim@gmail.com**
ומי שרוצה להפיץ את העלון ניתן ליצור קשר בטלפון 052-7675933

